EB Akademi

EKYS
Eğitim Bilimleri

Hap Bilgiler · EKYS 2027

www.evrakburada.com/egitim-bilimleri-konu-anlatimi

evrakburada.com

1 Eğitim Yönetimi ve Yönetim Kuramları

Yönetim nedir? En kısa tanımıyla **başkaları aracılığıyla amaca ulaşma** sanatıdır. Süreç olarak bakıldığında yönetim işlevlerini yerine getiren, hem bilimsel hem sanatsal yönü olan etkinliklerdir. Drucker'a göre yönetici, astlarının potansiyelini ortaya çıkaran ve **astlarının performansından sorumlu** olan kişidir.

Klasik (Geleneksel)	Neo-klasik (Davranışsal)	Modern
Bilimsel Yönetim (Taylor) Yönetim Süreci (Fayol) Bürokrasi (Weber)	İnsan İlişkileri (Hawthorne, Mayo) McGregor X–Y Likert Sistem 4 Grup Dinamikleri	Sistem Yaklaşımı Durumsallık Yaklaşımı

	X Kuramı (McGregor)	Y Kuramı (McGregor)
İnsan	Tembeldir, sorumluluktan kaçar, zorlanmalı ve sıkı denetlenmeli, değişime direnir	Çalışmak oyun kadar doğaldır, sorumluluk ister, kendini denetler, yaratıcıdır
Yönetici	Otoriter, işe odaklı, yetki devri az, kurallar yazılı ve ayrıntılı, ceza	Katılımcı, demokrat, astını yetiştirir ve motive eder, kişisel ve örgütsel amaçları dengeler

Likert — Sistem 4 Modeli (Michigan Üniversitesi; "Beşeri Organizasyon"): Yönetim, X'ten Y'ye uzanan dört sistemdir.
Sistem 1 İstismarcı-otokratik: astlara güven yok, korku ve ceza, ödül yok.
Sistem 2 İyiliksever-otokratik: sınırlı güven, nadiren görüş alır, ara sıra ödül, inisiyatif yok.
Sistem 3 Katılımcı: belirli ölçüde güven, genellikle görüş alır, önemli kararları kendisi verir.
Sistem 4 Demokratik: tam güven, kararlar birlikte, iletişim hem dikey hem yatay, ödül esastır, biçimsel ve informel örgüt örtüşür.
Sistem 4'e yaklaştıkça örgüt başarısı ve çalışan memnuniyeti artar.

2 Eğitim Yönetimi Süreçleri

Fayol (5)	Gulick — POSDCORB (7)	Gregg (7)
Planlama	Planlama	**Karar**
Örgütleme	Örgütleme	Planlama
Emir verme	Kadrolama	Örgütleme
Eşgüdümleme	Yöneltme	İletişim
Kontrol	Eşgüdümleme	Koordinasyon
	Raporlama	Etki
	Bütçeleme	Değerlendirme

3 Eğitim Denetimi ve Denetim Modelleri

Denetim, örgütsel amaçların ne ölçüde gerçekleştiğini saptama, bulguları değerlendirip **düzeltme ve geliştirme** sürecidir. Eğitimde denetimin temel amacı **okulun ve öğretmenin etkililiğidir**.

Model	Özü
Sanatsal	Rehberlik odaklı; öğretmenin iyi yanlarını görür, birçok doğru yöntem olduğunu kabul eder; güven ve diyalog, güçlü iletişim.
Öğretimsel	Sınıftaki öğrenme-öğretme sürecini geliştirmek için öğretmenle işbirliği.
Klinik	Yüz yüze iletişim, nesnel geri bildirim; verinin **gözlemle birinci elden** toplanması. Aşamalar: **tanışma → gözlem öncesi görüşme → sınıf gözlemi → gözlem sonrası görüşmeye hazırlık → gözlem sonrası görüşme**.
Gelişimsel	Öğretmenin gelişim düzeyini (bilişsel, kavramsal, ahlaki, benlik) analiz edip ona uygun denetim davranışı.
Farklılaştırılmış	Öğretmene denetim türü konusunda **seçenek** sunar; aday ve sorunlu öğretmene yoğun gelişim fırsatı.

Özetle: Klasik yaklaşımda denetim = **kontrol ve değerlendirme**; çağdaş yaklaşımda denetim = **rehberlik ve geliştirme**. Çağdaş denetim: hiyerarşik değil işbirlikçi, didaktik değil diyaloğa dayalı, cezalandırıcı değil destekleyici, yargılayıcı değil betimleyici; okul temelli, öz değerlendirmeye açık.

evrakburada.com

4 Eğitimde İnsan Kaynakları Yönetimi

İş başı eğitim	Oryantasyon teknikleri
Gözetimci nezaretinde (en eski, ucuz), **coaching** (amir sistemli gözlem ve yönlendirme), **monitör (kılavuz)**, **staj**, **rotasyon** (birimler arası dolaştırma)	**Anlatım**, **örnek olay** (gerçek durumu tartışma), **işletme oyunları** (benzetim), **rol oynama**, **in-basket** (ayrılan yöneticinin yerine geçip masasındaki işleri çözme)

5 Eğitim Yöneticilerinin Yeterlik Alanları

6 Etkili Okul Yöneticisi

7 Eğitim Türleri ve Eğitim Programları

Formal	İnformal
Planlı, amaçlı, profesyonel eğitimci rehberliğinde, değerlendirme var (okul, kurs)	Plansız, yaşantı yoluyla, değerlendirme yok (bahçede voleybol izleyip kuralları öğrenmek)
Örgün (formal)	**Yaygın (formal)**
Okulda, yasalara göre, kademeli; sonunda **diploma**; bir kademe bitmeden diğerine geçilmez	Örgün eğitime hiç girmemiş, devam eden ya da ayrılanlara; **sertifika**; yaş sınırı ve önkoşul kademe yok (okuma-yazma kursu, hizmet içi eğitim)

Program	Kapsam
Eğitim programı	Okul içi ve dışı bütün planlı yaşantılar düzeneği (en geniş)
Öğretim programı	Bir öğretim basamağındaki derslerin konuları, amaçları, haftalık saatleri, yöntemleri
Ders programı	Tek dersin amaç, öğrenme-öğretme, araç ve ölçme-değerlendirmesi
Müfredat	Yalnız ders ve konu listesi; amaç ve yöntem yok
Ünitelendirilmiş yıllık plan	Zümrece yıl başında yapılır; aylara ve haftalara göre

Posner'e göre program türleri
Resmî (yazılı, açık): standart ve geneldir. **Uygulanan (öğretilen):** resmî programın okula ve öğretmene göre yaşama geçirilmiş, somut hâli. **İhmal edilen:** atlanan, geçiştirilen kısımlar (spor salonu olmayan okulda beden eğitiminin geçiştirilmesi). **Örtük:** yazılı olmayan; okul kültürü, iklimi ve ilişkilerden kendiliğinden doğan öğrenmeler. **Ekstra (fazladan):** planlı ama resmî program dışı; gönüllü sportif, sanatsal, kültürel etkinlikler (koro, kulüp).

evrakburada.com

8 Öğretim İlkeleri ve Stratejileri

İlke	Kısaca
Hedefe görelik	Etkinlikler hedefe hizmet eder
Öğrenciye görelik	Gelişim düzeyi, hazırbulunuşluk, ilgi, bireysel farklılık
Hayatilik	Okulda öğrenilen gerçek yaşamla ilişkilendirilir
Somuttan soyuta · Bilinenden bilinmeyene · Kolaydan zora · Yakından uzağa	Sıralama ilkeleri
Açıklık (alenilik)	Anlaşılır dil, örnek ve görsellerle kalıcılık
Etkin katılım	Yaparak-yaşayarak, sorumluluğu üstlenerek
Güncellik (aktüalite)	Güncel olaylar, belirli gün ve haftalar
Ekonomiklik	En kısa sürede, az emekle çok kazanım
Bütünlük	Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanın birlikte gelişimi
Sosyallik	Kurala uyma (otorite) ile özgürce seçme dengesi

	Sunuş	Buluş	Araştırma-inceleme
Temsilci	**Ausubel**	**Bruner**	**Dewey**
Akıl yürütme	Tümdengelim	Tümevarım	İkisi birlikte
Hedef düzeyi	Bilgi	Kavrama ve üstü	Uygulama ve üstü
Yöntem	Anlatım, soru-cevap, gösteri	Tartışma, beyin fırtınası, örnek olay	Problem çözme, deney, gözlem
Not	Kısa sürede çok bilgi; sıkıcı olabilir	Merak ve keşif; zaman ister	Bilimsel düşünme; önbilgi ve zaman ister

9 Öğrenme ve Öğretme Modelleri

İşbirlikli (kubaşık) öğrenme: heterojen küçük gruplar, paylaşılmış liderlik; rekabet öğrenciler arasında değil **gruplar arasında**; başarı ve başarısızlık ortak; sosyal beceri. Teknikler: **Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri** (bireysel puanlar önceki puanla karşılaştırılıp grup puanına eklenir), **Takım Turnuva** (haftalık turnuva), **Ayrılıp Birleşme (Jigsaw)** (uzman gruplarına dağılıp asıl gruba dönerek öğretme), **Karşılıklı Sorgulama**, **Akran Öğretimi**.

Gagne — öğrenme ürünleri (5): sözel bilgi, zihinsel beceri, tutum, bilişsel strateji, psikomotor beceri.
Öğrenme hiyerarşisi (8, basitten karmaşığa): işaret (klasik koşullanma) → uyarıcı-tepki → zincirleme (motor) → sözel çağrışım → ayırt etme → **kavram** → **ilke** (neden-sonuç, ör. karenin alanı) → **problem çözme** (en üst düzey).

evrakburada.com

10 Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Yöntem	Artısı	Sınırlılığı
Anlatım	Çok kişiye kısa sürede çok bilgi, ekonomik, dinleme alışkanlığı	Etkileşim zayıf, öğrenci edilgen, dönüt yok, sıkıcı
Soru-cevap	Analitik ve eleştirel düşünme, öğrenme güçlüğünü belirleme, katılım	Anlaşılmayan soru özgüveni düşürür; iyi soru sormak güç
Gösteri	Beceri öğretimi, işlem basamaklarını standartlaştırır, kalabalık sınıfta da olur	Hazırlık ve zaman ister; desteklenmezse kalıcı olmaz
Rol oynama	Yaratıcılık; çekingen öğrencinin sosyal gelişimi; kalıcı öğrenme	Kalabalık sınıfta güç, uzun hazırlık
Tartışma	Etkileşim, demokratik süreçleri yaşayarak öğrenme, çok çözüm	Uzarsa dikkat dağılır, rekabet doğabilir
Problem çözme	Bilimsel ve sistemli düşünme, nedensellik, özgüven	Problemi tanımlamak güç, zaman ister
Örnek olay	Neden-sonuç kavrayışı, öngörü, eleştirel düşünme	Düzeye uygun olay bulmak güç, zaman alır

Tartışma türleri
Münazara: iki ekip, jüri ve dinleyici önünde karşıt tezleri savunur.
Panel: 3-5 kişi, önceden belirli konuyu dinleyici önünde samimi havada tartışır.
Zıt panel: sınıf ikiye ayrılır; yarısı soru sorar, yarısı yanıtlar; konu tekrarına uygundur.
Sempozyum: bir konunun farklı yönleri seri konuşmalarla sunulur; oturumda **3'ten az 6'dan çok** üye olmaz.
Açık oturum: amaç sonuca ulaşmak değil **bilgilendirmektir**.
Forum: panel, sempozyum, konferans vb. sonrasında dinleyicilerin soru sorarak katılmasıyla oluşur.
Kollegyum: iki grup (3-4 kişi): önce ilgili öğrenci/dinleyici temsilcileri, sonra uzmanlar konuşur.

11 Bilgi İşleme Kuramı ve Materyal Tasarımı

Duyusal kayıt → Kısa süreli bellek	Kısa süreli → Uzun süreli bellek
Dikkat (öğrenmenin ilk adımı), **algı** (duyusal bilgiyi yorumlama), **tanıma** (uzun süreli bellekle karşılaştırma; tanıdık bilgi daha hızlı işlenir)	**Kodlama** (ezber / anlamlandırma), **örgütleme** (gruplama), **eklemleme** (zor bilgiyi tanıdıkla eşleştirme: hücreyi nar ile anlatmak — analoji), **etkinlik** (yaparak-yaşayarak)

Kuantum öğrenme (1980'ler, **Bobbi DePorter** ve **Georgi Lozanov**): keyifle ve az enerjiyle öğrenme; duygusal zekâ, çoklu zekâ, NLP, beyin temelli öğrenmenin sentezi. Altı aşama: **Yakalama** (merak) → **İlişkilendirme** → **Etiketleme** → **Gösterme** → **Tekrarlama** → **Kutlama**. Anahtarlar: bütüncül olma, hatalar başarıya götürür, hedefe odaklanma, sorumluluk, esneklik, denge.

evrakburada.com

12 Okul Güvenliği, Okul Sağlığı ve Kriz Yönetimi

Güvenli Çevre – Güvenli Okul (Emniyet + MEB): Okul İrtibat Görevlisi · Okul Polisi · Acil Müdahale Ekipleri · Güvenli Okul Çevresi · Okul-Trafik Güvenliği.
Okul yöneticisi: güvenlik planlama ekibini kurar, yıllık güvenlik değerlendirmesi yapar, sosyal destek ekibi ve **krize müdahale planı** oluşturur. **Rehber öğretmen:** sorunları ve nedenlerini belirler, grup rehberliği ve psiko-eğitim yürütür, uyum güçlüğü olan öğrenciyle görüşür.

MEB 2018/10 Okullarda Güvenlik Önlemleri Genelgesi — sınavlık noktalar	
Ziyaretçi	Kayıt altına alınır, **giriş kartı** verilir, kontrolden geçer
Acil durum planı	MEBBİS İSGB modülüne yüklenir; değişiklik **en az 3 iş günü** içinde işlenir; **yılda en az 1** tatbikat (28681 s. Acil Durumlar Yönetmeliği)
Risk değerlendirmesi	28512 s. İSG Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği; MEBBİS İSGB modülünden takip
Sabotaj	Sabotajlara Karşı Koruma Planı (20033 s. Yönetmelik)
Yangın	Binaların Yangından Korunması Yönetmeliği ve MEB Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi
İlk yardım	İlk yardım dolabı/çantası; **reçeteyle alınan ilaç bulundurulmaz**; ilkyardımcı personel
Bağımlılık	2014/20 Uyuşturucu ile Mücadele Genelgesi; risk grubu öğrenci aileyle izlenir
Teknoloji	Derslik ve laboratuvarda iletişim araçlarının kullanılmasına izin verilmez

Kriz: normal işleyişi engelleyen, acil ilgi gerektiren, ani ve sıra dışı durum. Özellikleri: varlık tahribi, yaralanma, can kaybı içerebilir; **başlangıcı ve sonu saptanabilir**; ani ve zamanla sınırlıdır; geneldir, çok kişiyi etkiler; sıradan deneyim dışıdır; herkes için psikolojik travmadır. Krizde okulun işleyişi bozulur, dışarıdan gelen veli, basın ve kolluk baskı oluşturur; yöneticinin önceden hazırladığı krize müdahale planı devreye girer.

13 Yönetim Etiği ve Kamu Görevlileri Etik İlkeleri

Etik, doğru-yanlış ve iyi-kötü üzerine sistematik düşünen ahlak felsefesidir; **ahlak** ise bir toplumda fiilen uyulan davranış kurallarıdır. **Meslek etiği**, bir meslek grubunun üyelerinden beklenen doğru davranış ilkeleridir. Yönetici için etik; adalet, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, saydamlık, liyakat ve gizlilik ilkeleriyle somutlaşır.

Örgütsel adalet boyutu	Ne ile ilgilidir?
Dağıtım adaleti	Kaynak, ödül ve görevlerin dağıtımının hakkaniyeti
İşlem adaleti	Karar süreçlerinin ve kuralların adil, tutarlı uygulanması
Etkileşim adaleti	Kararların uygulanmasında kişilere saygılı ve dürüst davranılması

Ezber: 5176 → Etik Kurulu · hediye yasağı vesile tanımaz · çıkar çatışması → bildir ve çekil · iki değer çatışıyorsa → **etik ikilem**.

evrakburada.com

14 Değerler Eğitimi Yaklaşımları ve Ahlak Gelişimi

Yaklaşım	Temel fikir	Sınıfta görünümü
Değer aktarımı (telkin)	Doğru kabul edilen değerler doğrudan öğretilir	Öğüt, model olma, ödül-ceza
Değer belirginleştirme	Öğrenci kendi değerlerinin farkına varır; dayatma yoktur (Raths, Harmin, Simon)	**Seçme → değer verme (sahiplenme) → harekete geçme**
Ahlaki muhakeme	Ahlaki ikilemler üzerinde akıl yürütme (Kohlberg)	İkilem tartışmaları
Değer analizi	Değer sorunları mantıksal düşünme ve kanıtla çözümlenir	Olguları toplama, sonuçları tartma
Karakter eğitimi	Erdemlerin davranış ve alışkanlığa dönüşmesi	Okul kültürü, rol model, tutarlı uygulama
Eylem / hizmet öğrenmesi	Değerler topluma hizmet eden eylemle öğrenilir	Sosyal sorumluluk projeleri

Kohlberg düzeyi	Evreler	İpucu cümle
Gelenek öncesi	1. Ceza-itaat · 2. Saf çıkarcı (araçsal)	“Ceza almamak için…” / “Bana ne kazandırır?”
Geleneksel	3. İyi çocuk (kişilerarası uyum) · 4. Kanun ve düzen	“Ailem benden bunu bekler” / “Kurallar böyle”
Gelenek sonrası	5. Sosyal sözleşme · 6. Evrensel etik ilkeler	“Toplum yararı” / “Adalet ve insan onuru”

Ezber: Piaget ahlakı **heteronom** (dışa bağımlı kural) → **otonom** (kurallar uzlaşmayla değişebilir) diye ayırır. Kohlberg **3 düzey 6 evre**dir. “Dayatmadan kendi değerini buldurma” = **değer belirginleştirme**; “ikilem tartıştırma” = **ahlaki muhakeme**.

evrakburada.com

★ Eğitim Bilimleri — Sınavda En Vurucu Noktalar

Son tekrar listesi

1. Yönetim = başkaları aracılığıyla amaca ulaşma; Drucker: yönetici **astlarının performansından sorumlu** kişidir. Kamu yönetimi ⊃ eğitim yönetimi ⊃ okul yönetimi.
2. Kuram türleri: **betimleyici** var olanı, **kural ve norm koyucu** olması gerekeni anlatır.
3. Klasik: **Taylor** bilimsel yönetim (zaman-hareket etüdü; eleştiri: insanı makine görme) · **Fayol** yönetim süreçleri (planlama, örgütleme, emir-komuta, koordinasyon, kontrol) · **Weber** bürokrasi (yazılı kural, uzmanlaşma, liyakat; sakınca: değişime uyumsuzluk).
4. **Gulick** POSDCORB (S = staffing/kadrolama) · **Gregg** karar ve etki basamaklarını ekledi; hiçbir süreç diğerinden üstün değildir.
5. Neo-klasik: **Hawthorne** araştırmaları; örgüt **sosyal bir yapı**; informel örgüt, motivasyon, liderlik; eleştiri: biçimsel yapıyı ihmal.
6. **McGregor** X (pasif, denetlenmeli) – Y (katılımcı, sorumluluk alır), eser "Örgütlerin İnsan Yönü" · **Ouchi** Z kuramı · **Likert** Sistem 1 istismarcı → Sistem 4 demokratik; Sistem 4'e yaklaştıkça verim artar.
7. Modern: **sistem** yaklaşımı (bütün önemli, açık sistem) · **durumsallık** (tek en iyi yol yok; teknoloji ve dış çevre).
8. Denetim: klasikte **kontrol**, çağdaşta **rehberlik ve geliştirme**; iş birlikçi, destekleyici, betimleyici, okul temelli.
9. Posner program türleri: **resmî, uygulanan, ihmal edilen, örtük, ekstra**; örtük program okul kültürü ve ilişkilerden doğar.
10. İş birlikli öğrenme: heterojen grup, ortak başarı; teknikler: **Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri, Takım Turnuva, Jigsaw**.
11. **Gagne**: 5 öğrenme ürünü (sözel bilgi, zihinsel beceri, tutum, bilişsel strateji, psikomotor) ve 8 basamaklı öğrenme hiyerarşisi (işaretten problem çözmeye).
12. Tartışma: **münazara** (karşıt tez, jüri) · **panel** (3-5 kişi) · **zıt panel** · **sempozyum** (3-6 konuşmacı) · **açık oturum** (bilgilendirme).
13. Kuantum öğrenme (DePorter, Lozanov): yakalama → ilişkilendirme → etiketleme → gösterme → tekrarlama → **kutlama**.
14. Kriz: ani, sınırlı süreli, çok kişiyi etkileyen olağan dışı durum; okul yöneticisi güvenlik planlama ekibini ve **krize müdahale planını** önceden hazırlar.
15. Etik: **5176** Etik Kurulu; hediye yasağı vesile tanımaz; çıkar çatışmasında **bildir ve çekil**; iki değer çatışırsa **etik ikilem**.
16. Değerler eğitimi: telkin · **değer belirginleştirme** (seçme-değer verme-harekete geçme) · ahlaki muhakeme (Kohlberg) · değer analizi · karakter eğitimi · hizmet öğrenmesi.

Kuramcı	Anahtar
Taylor	Bilimsel yönetim, zaman-hareket etüdü
Fayol	Yönetim süreçleri
Weber	Bürokrasi
Mayo	Hawthorne, insan ilişkileri
McGregor	X – Y
Likert	Sistem 1-4
Kohlberg	3 düzey 6 evre ahlak gelişimi

Karıştırılanlar / soru tuzakları

1. Zaman-hareket etüdü **Taylor**'ındır, neo-klasiklerin değil.
2. Sistem 1 en **otokratik**, Sistem 4 en katılımcıdır.
3. "Sorumlu karar verme" SDÖ becerisi (Maarif) ile "karar verme" üst düzey düşünme becerisi farklıdır.
4. Gelenek öncesi = ceza/çıkar; geleneksel = beklenti/kural; gelenek sonrası = evrensel ilke.

evrakburada.com